הפריחה של רומולאה צידונית בכרמל החלה – באיחור של חודש!

אראלה הרי, חוג כלנית לבוטינקה – joseph_h@012.net.il
אבי שמידע, חוג כלנית לבוטינקה – avi.shmida@gmail.com
צילמו: **אראלה הרי** ו**ערגה אלוני**
התצפית: 18.1.2017
פרסום : 21.1.2017

תקציר: **רומולאה צידונית** *Romulea Phoenicia* (איריסיים) היא גיאופיט קטן ויפהפה המוגבל בתפוצתו בישראל לכרמל אך שכיח בו באזורים נרחבים על גבי קירטונים וחווארים רכים שטופי שמש. כל שנה פריחתו מתחילה בכרמל כבר בחודש דצמבר והשנה פריחתו התאחרה. ניסיון להסביר איחור זה – בכתבה הבאה.

==========

על האיחור בפריחה של רומולאה צידונית בחורף שנת תשע"ז והסיבות לתופעה

רומולאה צידונית *Romulea Phoenicia* (איריסיים) היא גיאופיט קטן ויפהפה המוגבל בתפוצתו בישראל לכרמל אך שכיח בו באזורים נרחבים על גבי קירטונים וחווארים רכים שטופי שמש. הצמח תואר מאזור החוף הדרומי של לבנון (לכן שמו רומולאה צידונית) ולפרחיו צבע סגול עמוק ואחיד החסר כמעט לחלוטין כתם צהוב בבסיס הכותרת. מין דומה מאוד ל**רומולאה צידונית** תואר מחבל אדום בדרום ירדן, היא **רומולאה אדומית** (*R.petraea*) אשר לדעתם של הכותבים אפשר לאחדה עם **ר.צידונית**.
בכל שנה מתחילה **רומולאה צידונית** לפרוח בכרמל במחצית השנייה של חודש דצמבר. מועד הפריחה המוקדם ביותר נרשם בשנת 1982 ב-6.12 ע"י חוה להב. שיא הפריחה מתרכז בחודש ינואר כאשר אחרוני הפרחים נצפו בתחילת חודש מרץ. בעונה הנוכחית (2017-2016) עדיין לא נצפתה פריחה בכרמל עד אמצע ינואר; גם כאשר חיפשנו לקראת השתלמות כלנית באתרים רבים בכרמל **רומולאה צידונית** פורחת – לא מצאנו אפילו פרט אחד בפריחה. גם בהשתלמות עצמה שנערכה במשך יומיים ב- 11-12 לינואר 2017 באתרי פריחה מפורסמים של הרומולאה (שביל ישח, יערות הכרמל, ראש נחל נדר, גבעת ההגנה), לא זכינו לראות אפילו פרח אחד.

רומולאה צידונית בראש נחל נדר. צילמה: אראלה הרי ©

אחת מאיתנו (אראלה הרי) צילמה ב-18.1.2017 את הפרחים הראשונים הפתוחים בכרמל. זהו עיכוב פריחה של חודש ימים לפחות בהשוואה לשנים קודמות. על הסיבות לעיכוב הפריחה בצמחי גיאופיטים רבים וגם בצמחים חד-שנתיים ראו בסיכום השתלמות כלנית בכרמל.

בתמונות המצורפות ניתן לראות פרחי **רומולאה צידונית** מיד לאחר פתיחתם, כלומר ביום הראשון להיפתחם. המתבונן בפרח יבחין בשלושת האבקנים המאוחים למעין צינור ומעליהם מזדקרת הצלקת הבשלה. ואכן, פרח הרומולאה הוא פרוטוגיני בסדר הבשלת אברי המין שלו: אברי הנקבה (הצלקות) מבשילים טרם הבשלת האבקנים. בתמונות אפשר לראות שכנראה יש חפיפה בין שלב זמינות הצלקת לשלב שבו האבקנים מבשילים, עובדה הרומזת כי תיתכן האבקה עצמית במין זה של רומולאה.

רומולאה צידונית. בתמונה השמאלית – אבקנים וצלקות בשלים. צילמה: ערגה אלוני ©

על אף שהפריחה הנהדרת של **רומולאה צידונית** נצפית כל שנה, מאתנו איננו יודעים אם ב**רומולאה צידונית** מתקיימת התופעה של "היפוך פריחה": האם האוכלוסיות הראשונות לפריחה הן אלה הגדלות ברום נמוך (כמו למשל אלה ליד מערת המיש בזכרון יעקב, או במוצא נחל נשר) או דווקא אלה הגדלות ברום גבוה (למשל בגבעת ההגנה, ברום הכרמל או בהר שוקף)? בגיאופיטים הסתוויים רבים קיים היפוך פריחה כאשר האוכלוסיות הגדלות בהרים פורחות קודם לאלה הגדלות במעונות הנמוכות. איננו יודעים גם מהו הכלל של סדר הפריחה ב**איריס הסרגל, איריס הלבנון** ו**נץ-חלב אזמלני**. התשובה תינתן רק מתצפיות שדה סדירות ושיטתיות של חובבי הטבע!

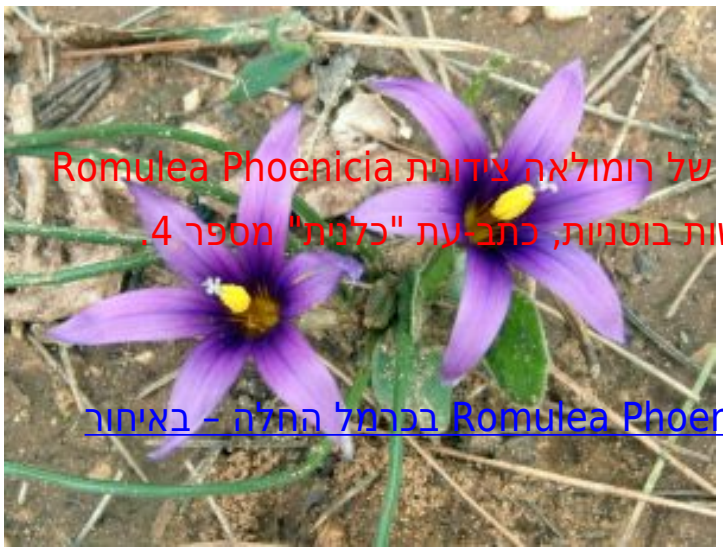

==========

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

ציטוט: הרי א ושמידע א 2017 הפריחה של רומולאה צידונית Romulea Phoenicia בכרמל החלה – באיחור של חודש!, חדשות בוטניות, כתב-עת "כלנית" מספר 4.

הפריחה של רומולאה צידונית Romulea Phoenicia בכרמל החלה – באיחור של חודש!

==========